

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора, проректора з наукової роботи, професора кафедри адміністративного права, інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін Київського університету інтелектуальної власності та права Тильчика В'ячеслава В'ячеславовича на дисертацію Луценко Людмили Василівни «Адміністративно-правові засади діяльності органів публічної влади у сфері детінізації доходів громадян в Україні» поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертації. Тема «Адміністративно-правові засади діяльності органів публічної влади у сфері детінізації доходів громадян в Україні» є актуальною у зв'язку з потребою в удосконаленні адміністративно-правових механізмів детінізації доходів громадян, що виступають важливим інструментом забезпечення економічної стабільності, справедливого оподаткування та фіскальної безпеки України. У сучасних умовах воєнного стану, економічної турбулентності та руху України в напрямку членства в Європейському Союзі проблема тінізації доходів населення набуває особливої гостроти, оскільки вона безпосередньо впливає на наповнення бюджетів усіх рівнів, ефективність державного управління, рівень довіри до влади та конкурентоспроможність національної економіки.

Заявлене проблемне поле має міждисциплінарний характер, охоплюючи питання адміністративного, фінансового, податкового права, публічного управління та цифрового врядування. Воно є надзвичайно актуальним для сучасної правової науки, адже чинна система державного регулювання у сфері прозорості доходів громадян залишається фрагментованою: повноваження податкових, митних, фінансово-моніторингових та правоохоронних органів часто

дублюються або суперечать одне одному, а механізми взаємодії та обміну інформацією не забезпечують належного рівня ефективності.

Особливої ваги набуває проблематика розроблення узгодженої адміністративно-правової моделі координації діяльності органів публічної влади, яка б поєднувала превентивні, стимулюючі, контролюючі та санкційні інструменти з гарантіями захисту прав і законних інтересів громадян. У цьому контексті цифровізація управлінських процесів – електронні сервіси, ризик-орієнтований контроль, автоматизований обмін даними – відкриває нові можливості для підвищення ефективності детінізації, проте одночасно породжує правові виклики щодо пропорційності державного втручання, дотримання принципу верховенства права та захисту персональних даних.

Євроінтеграційний курс України актуалізує потребу у гармонізації національного законодавства з *acquis* ЄС у сферах оподаткування, фінансового моніторингу, запобігання відмиванню доходів і протидії ухиленню від сплати податків. Це вимагає наукового переосмислення адміністративно-правових засад діяльності органів публічної влади у сфері прозорості доходів, розробки ефективних механізмів міжвідомчої взаємодії, уніфікації процедур контролю, удосконалення системи відповідальності та підзвітності.

Отже, актуальність теми визначається нагальною потребою у створенні комплексної адміністративно-правової моделі детінізації доходів громадян, яка забезпечить баланс між публічними інтересами держави та правами особи, сприятиме зміцненню фіскальної стійкості, розвитку цифрового врядування та підвищенню рівня довіри до державних інститутів. Дослідження становить значний науковий інтерес не лише для фахівців у галузі адміністративного права, але й для представників фінансово-економічних, управлінських і правозастосовчих дисциплін, адже воно пропонує новий системний підхід до формування ефективної, правової та справедливої моделі публічного контролю у сфері доходів населення.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність.

Наукові положення, висновки та рекомендації, подані в дисертаційному дослідженні, є всебічно обґрунтованими, концептуально виваженими та підтвердженими належним методологічним і емпіричним підґрунтям. Вони не викликають сумнівів щодо своєї достовірності, оскільки спираються на комплекс чинників, що забезпечують наукову надійність одержаних результатів.

Передусім авторкою застосовано методологічний інструментарій, який поєднує загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення) та спеціально-правові методи (формально-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний, історико-правовий, прогностичний). Такий методологічний підхід дав змогу глибоко і багатовимірно проаналізувати феномен детінізації доходів громадян, розкрити сутність адміністративно-правових механізмів її забезпечення та детально дослідити особливості діяльності органів публічної влади у цій сфері.

Достовірність висновків підтримується широкою емпіричною базою, сформованою на основі аналізу нормативно-правових актів, офіційних статистичних даних, аналітичних звітів органів державної влади, матеріалів судової практики та даних міжнародних організацій. Використання таких джерел гарантує, що теоретичні узагальнення ґрунтуються на реальних тенденціях, закономірностях і проблемах, притаманних сучасній правозастосовній діяльності у сфері детінізації доходів. Важливо й те, що авторкою опрацьовано значний обсяг наукової літератури – праці українських і зарубіжних фахівців з адміністративного права, фінансового права, економічної безпеки, публічного адміністрування. Врахування різних доктринальних підходів забезпечило глибоке осмислення досліджуваної проблематики та сприяло формуванню комплексного бачення шляхів удосконалення державної політики у сфері подолання тінізації доходів.

Послідовна логічна побудова дисертації, чітка аргументація та узгодженість структурних елементів роботи також підтверджують обґрунтованість наукових

положень. Кожний висновок є прямим результатом проведеного аналізу, а запропоновані рекомендації – логічним продовженням теоретичних і практичних напрацювань авторки. Усі пропозиції щодо оптимізації механізмів детінізації мають практичну цінність і можуть бути імплементовані в діяльність органів публічної влади.

Таким чином, результати дисертаційного дослідження є наслідком послідовної, змістовно насиченої та методологічно коректної наукової роботи. Вони відображають реальні проблеми та потреби державної політики у сфері детінізації доходів громадян та пропонують комплексні, науково виважені шляхи їх вирішення.

Новизна і загальнонаціональне значення одержаних результатів.

Дисертація є одним із перших у національній адміністративно-правовій науці комплексних досліджень, присвячених характеристиці адміністративно-правових засад детінізації доходів громадян в Україні. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень, теоретико-прикладних рекомендацій і висновків, що становлять основу для подальшого розвитку теорії адміністративного права у сфері регулювання тіньових економічних процесів та можуть слугувати науковим підґрунтям для вдосконалення державної політики детінізації.

Доцільно відзначити окремі з отриманих результатів. Зокрема, авторкою:

- у загальноно та типологізовано суб'єктів детінізації за п'ятьма функціональними кластерами: стратегічно-нормативний, оперативно-контролюючий, правоохоронно-розслідувальний, інформаційно-аналітичний та координаційно-міжнародний, що дозволяє цілісно охарактеризувати архітектуру інституційного середовища;

- обґрунтовано доцільність функціонування інституційно узгодженої, людиноцентричної й правозахисної моделі діяльності органів публічної влади у сфері детінізації доходів громадян, яка інтегрує підходи *responsive regulation* та *risk-based supervision*, операціоналізує триєдину взаємодію «стимули –

правозастосування – дані», уточнює вимоги інституційної сумісності (інтероперабельність реєстрів, уніфікація доказових стандартів, DPIA, лог-аудит доступів) та визначає новий статус громадян як співрегуляторів державної політики;

– запропоновано репрезентативну систему індикаторів результативності політики детінізації, що поєднує фінансові та поведінкові ефекти, дозволяючи більш точно оцінювати динаміку детінізаційних процесів.

– концепцію інституціоналізації міжсекторального партнерства шляхом запровадження постійно діючих робочих груп та укладення меморандумів про співпрацю між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства з метою виявлення та протидії тіньовим економічним практикам на локальному рівні;

Одержані результати мають важливе теоретичне та практичне значення, оскільки створюють наукове підґрунтя для модернізації державної політики детінізації доходів громадян, оптимізації діяльності органів публічної влади, оновлення нормативно-правового забезпечення та формування сучасних механізмів адміністративно-правового впливу на тіньові економічні процеси в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані в таких напрямках:

– *науково-дослідній діяльності* – висновки та пропозиції щодо встановлення адміністративно-правових засад детінізації доходів громадян в Україні;

– *правотворчій діяльності* – у процесі підготовки пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства України щодо забезпечення ефективності адміністративно-правових засад детінізації доходів громадян в Україні;

– *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення адміністративно-правових засад детінізації доходів громадян в Україні;

– навчальному процесі – під час викладання студентам закладів вищої освіти дисциплін «Адміністративне право», «Фінансове право» у процесі підготовки підрозділів підручників і навчальних посібників із відповідного навчального курсу, а також статей та наукових повідомлень.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях, зарахованих за темою дисертації.

Основні положення роботи знайшли відображення в 5 наукових статтях, з них 4 опубліковані у виданнях, що визнані як фахові з юридичних наук, та 1 стаття – у зарубіжному науковому виданні, а також у 2 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Результати дослідження, його основні висновки та рекомендації оприлюднені на 2 науково-практичних конференціях, а саме: *«Права людини та публічне врядування»* (Львів – Торунь, 2025); *«Modern Achievements in Legal Science and Practice»* (Riga, 2025). Це засвідчує практичну значущість здобутих результатів та їх відповідність актуальним потребам наукового й професійного середовища.

Аналіз опублікованих наукових праць дисертанта свідчить, що основні результати дослідження адміністративно-правових засад детінізації доходів громадян в Україні знайшли повне та всебічне відображення у науковому доробку та пройшли апробацію під час виступів на наукових конференціях. Опубліковані матеріали представлені як у зарубіжних виданнях, так і у вітчизняних наукових фахових журналах, що входять до офіційного переліку наукових видань з юридичних наук.

Оцінка змісту дисертації та її оформлення. Структура дисертаційного дослідження побудована з урахуванням комплексного підходу до вивчення адміністративно-правових засад детінізації доходів громадян в Україні. Усі розділи роботи об'єднані спільною науковою метою, а їх зміст, відповідно до поставлених завдань, послідовно розкриває об'єкт і предмет дослідження. Обрана тема вирізняється високим рівнем актуальності, що зумовлено як сучасними

викликами, пов'язаними з поширенням тіньової економічної діяльності та необхідністю підвищення прозорості та підзвітності органів публічної влади, так і стратегічним курсом України на підвищення ефективності державної політики детінізації доходів громадян. Останнє підсилює практичну значущість та наукову вагомість проведеного дослідження.

Дисертація містить низку вагомих наукових положень. Авторкою вперше запропоновано типологізацію суб'єктів детінізації за п'ятьма функціональними кластерами (стратегічно-нормативний, оперативно-контролюючий, правоохоронно-розслідувальний, інформаційно-аналітичний та координаційно-міжнародний), що дозволяє цілісно охарактеризувати архітектоніку інституційного середовища. Обґрунтовано доцільність функціонування інституційно узгодженої, людиноцентричної й правозахисної моделі діяльності органів публічної влади, яка інтегрує підходи *responsive regulation* і *risk-based supervision*, операціоналізує триєдинний зв'язок «стимули – правозастосування – дані», визначає статус громадян як співрегуляторів та запроваджує репрезентативну систему індикаторів результативності, що поєднує поведінкові та фінансові ефекти.

Слушними видаються висновки щодо важливості інституціоналізації міжсекторального партнерства шляхом створення постійно діючих робочих груп та укладення меморандумів про співпрацю між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства для протидії тіньовій економіці на локальному рівні. Акцентовано на необхідності впровадження єдиного закону «Про детінізацію національної економіки», удосконалення методології оцінки рівня тіньової економіки, створення інтегрованих інформаційних платформ для координації міжвідомчої взаємодії, впровадження електронних систем моніторингу та звітності, а також регулярних навчальних програм для підвищення кваліфікації державних службовців.

На підставі проведеного аналізу авторка визначила, що ефективна детінізація доходів громадян можлива лише за умов системної та узгодженої

взаємодії всіх суб'єктів публічної влади, що формують складну мережу інституційних зв'язків. Кожен із суб'єктів виконує унікальну функцію в цілісному процесі, де прозорість, правозастосування та відповідність нормативним стандартам визначають результативність державної політики.

Слід відзначити, що оформлення дисертації відповідає всім академічним вимогам. Робота є добре структурованою, логічно побудованою та виконаною на високому науковому рівні, що підтверджує її цілісність, послідовність і практичну значущість для розвитку адміністративно-правових засад детінізації доходів громадян в Україні.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Проведений аналіз дисертаційного дослідження та опублікованих наукових праць Л.В. Луценко не виявив жодних фактів порушення принципів академічної доброчесності, зокрема проявів плагіату, фабрикацій чи фальсифікацій даних. У роботі коректно та повно зазначено джерела при використанні ідей, наукових положень і фактичного матеріалу; дотримано вимог чинного законодавства у сфері авторського права та суміжних прав; подано достовірні результати наукової діяльності. Застосовані методики, а також використані нормативно-правові, науково-інформаційні та емпіричні джерела супроводжуються належними бібліографічними посиланнями, що підтверджує прозорість, обґрунтованість і надійність проведеного дослідження в галузі адміністративно-правових засад детінізації доходів громадян в Україні.

Дискусійні питання та зауваження стосовно положень дисертації. У цілому дисертаційна робота справляє позитивне враження. Разом із тим, попри притаманні їй глибину, наукову обґрунтованість і практичну спрямованість, вона містить і певні дискусійні моменти, які не знижують загальної наукової цінності дослідження.

1. Дисертантка, розробляючи методологічну основу роботи, коректно спирається на положення сучасної адміністративно-правової доктрини, однак варто було б ширше залучити інструментарій економіко-правового аналізу, який

дозволяє кількісно оцінити вплив детінізаційних заходів на фінансову стабільність держави.

2. В роботі обґрунтовано розкрито систему суб'єктів публічної влади, які беруть участь у протидії тінізації доходів громадян, проте окремі аспекти взаємодії між центральними і місцевими органами виконавчої влади могли б бути розглянуті більш деталізовано – зокрема, у контексті децентралізаційних процесів та розподілу адміністративно-контрольних повноважень.

3. Актуальним виглядає потенційне поглиблення порівняльно-правового аналізу – з урахуванням практик ЄС щодо прозорості доходів фізичних осіб та інституційного контролю за їх оподаткуванням.

4. В дисертації слушно визначено адміністративно-правові механізми детінізації, проте доцільно було б зосередитись і на ризиках надмірного адміністративного тиску, що може виникати внаслідок посилення контролюючих функцій держави.

5. Цінність роботи підвищилася б за рахунок наведення сучасних емпіричних прикладів реалізації державної політики з легалізації доходів громадян – зокрема, у сфері електронного декларування, податкової амністії та цифровізації публічного адміністрування.

Загальний висновок. Вищенаведені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, не зменшують наукової новизни та практичного значення дослідження. Теоретична цінність дисертаційної роботи полягає у поглибленні доктрини адміністративного права через системне осмислення механізмів діяльності органів публічної влади у сфері протидії тінізації доходів громадян. Розроблено нові підходи до класифікації функцій державних органів у цьому процесі, уточнено понятійно-категоріальний апарат, а також сформульовано пропозиції щодо вдосконалення правових засад їх діяльності.

Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання під час розробки та реалізації державних програм з детінізації економіки, удосконалення податкового адміністрування, оптимізації контролюючих

повноважень органів виконавчої влади, а також у навчальному процесі – при викладанні дисциплін «Адміністративне право», «Фінансове право», «Інформаційне право».

Результати дослідження, його основні висновки та рекомендації оприлюднені на 2 науково-практичних конференціях, а саме: «Права людини та публічне врядування» (м. Чернівці, 2025); «*Modern Achievements in Legal Science and Practice*» (м. Рига, 2025). Основні положення роботи знайшли відображення в 5 наукових статтях, з них 4 опубліковані у виданнях, що визнані як фахові з юридичних наук, та 1 стаття – у зарубіжному науковому виданні, а також у 2 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації.

Отже, у контексті всього вищезазначеного можна зробити висновок, що дисертація **Луценко Людмили Василівни «Адміністративно-правові засади діяльності органів публічної влади у сфері детінізації доходів громадян в Україні»** є завершеним оригінальним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
проректор із наукової роботи,
професор кафедри адміністративного права,
інтелектуальної власності та цивільно-правових
дисциплін Київського університету інтелектуальної
власності та права

В'ячеслав ТИЛЬЧИК